HEPATITIS

ไวรัสตับอักเสบ

รู้ทัน... ไวรัสตับอักเสบ บี และ ซี

กระทรวงสาธารณสุข
MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

aidssti.ddc.moph.go.th

AIDS STI

ตับ คืออะไร ?

ตับเป็นอวัยวะขนาดใหญ่ที่สุดในร่างกาย
มีน้ำหนักประมาณ 1 ใน 50 ของน้ำหนักตัว
ตับมีหน้าที่สำคัญหลายอย่าง
ทั้งการสร้างสารต่างๆ ที่จำเป็นต่อร่างกาย
และการกำจัดสารพิษต่างๆ ออกจากร่างกาย

ตับอยู่ตรงไหนของร่างกาย
ใช่ตรงนี้หรือเปล่า
ที่ไหนกันนะ ?

ตับคืออวัยวะสำคัญ
ต่อร่างกายของเรา
ถ้าตับเราไม่ดี...
ก็จะ...

ตับมีหน้าที่อย่างไร ?

1. ระบายอุจจาระ ปัสสาวะ ออกจากร่างกาย
2. ทำลายสารพิษ ยาบางชนิด และแอลกอฮอล์
3. ระหว่างระบบย่อยอาหาร ทำลายเชื้อโรค
4. ทำลายฮีโมโกลบิน ระหว่างระบบไหลเวียนโลหิต ตับสร้างน้ำดี
5. ตับสร้าง ๑ ลบ.ซม. ของน้ำดี
6. สร้างน้ำดี ทำงานร่วมกับระบบย่อยอาหาร ทำลายเชื้อโรค

หากตับป่วย ! จะมีอาการอย่างไร ?

อาการทางโรคตับ อาจแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

อาการเฉพาะที่

จะมีอาการจุกแน่นชายโครงขวา หรือแค่ท้องอืดตื้น ๆ หาก ตับโตมาก ๆ หรือมีอาการก้อน ในตับ อาจโตจนคลำตับได้ หรือมีก้อนดันหน้าท้องนูนออกมา บางรายอาจรวมกับมีอาการ ปวดร้าวไหล่หรือสะบักด้านขวาได้

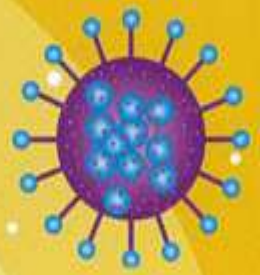

อาการซึ่งเกิดจาก การทำงานของตับที่ลดลง

จะมีอาการอ่อนเพลียเบื่ออาหาร ในกรณีที่ตับมีอาการเสื่อมการ ทำงานมาก ๆ จะทำให้ระดับโปรตีน ในเลือดต่ำ เกิดเท้าบวม ท้องมาน มีภาวะดีซ่าน ตัวเหลือง ตาเหลือง เลือดหยุดยาก หากเป็นมาก ๆ อาจเกิดตับวายได้

ไวรัสตับอักเสบ คืออะไร ?

ไวรัสตับอักเสบ

คือเชื้อไวรัสที่ทำให้มีการอักเสบของเซลล์ตับมีหลายชนิด ได้แก่ ไวรัสตับอักเสบ เอ บี ซี ดี และ อี

ไวรัสตับอักเสบ เอ

สามารถติดต่อทางอาหาร และน้ำ ผู้ป่วยมักมีอาการเฉียบพลัน แต่ไม่กลายเป็นโรคตับอักเสบเรื้อรัง

ไวรัสตับอักเสบ บี และ ซี

มักติดต่อทางเลือด สารคัดหลั่งและเพศสัมพันธ์ การใช้เข็มร่วมกันและผู้ป่วยมีโอกาสเป็นโรคตับอักเสบเรื้อรังได้

ไวรัสตับอักเสบ ดี และ อี

เป็นไวรัสตับอักเสบที่พบได้น้อย

ไวรัสตับอักเสบ บี

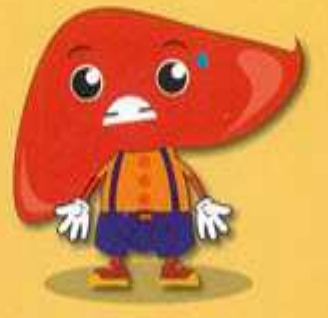
การติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี

ไวรัสตับอักเสบ บี สามารถติดเชื้อได้หลายทาง ดังต่อไปนี้

1. การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย
2. การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน
3. การใช้เข็มสักตามตัวหรือสีที่ใช้สักตามตัวร่วมกัน และการเจาะหู
4. การใช้แปรงสีฟัน มีดโกน ที่ตัดเล็บ ร่วมกัน
5. การติดเชื้อขณะคลอดจากแม่ที่มีเชื้อ
6. การถูกเข็มที่ติดเชื้อตำจากการทำงานในสถานพยาบาล
7. น้ำเลือด สารคัดหลั่ง โดยผ่านเข้าทางบาดแผล

อย่างไรก็ดี เชื้อนี้จะไม่ติดต่อกันทางลมหายใจ อาหาร หรือน้ำดื่ม การให้นมและการจูบกัน (ถ้าปากไม่มีแผล)

ช่องทางการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี

การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน

การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน

การติดเชื้อขณะคลอดจากแม่ที่มีเชื้อ

ใช้แปรงสีฟัน มีดโกน กรรไกรตัดเล็บร่วมกัน

การสัมผัสกับเลือด น้ำเลือด สารคัดหลั่ง
โดยผ่านเข้าทางบาดแผล

การใช้เข็มสักตามตัวหรือ
สีที่ใช้สักตามตัวร่วมกันและเจาะหู

การถูกเข็มที่ติดเชื้อตำ
จากการทำงานในสถานพยาบาล

การป้องกันการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี

ทุกคนควรหลีกเลี่ยง
ปัจจัยเสี่ยงทุกชนิด

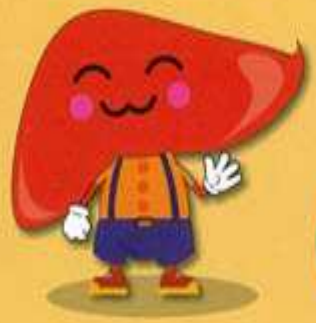
ปัจจุบันมีวัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบ **โดยผู้ที่ควรฉีดวัคซีน** มากที่สุดคือ **เด็กแรกเกิด**

สำหรับผู้ใหญ่ หากต้องการฉีดวัคซีน ควรได้รับการตรวจเลือดก่อนว่ามีภูมิคุ้มกันหรือไม่ เพราะผู้ที่เคยติดเชื้อมาแล้ว หรือมีภูมิต้านทานแล้วไม่จำเป็นต้องฉีดวัคซีน

การฉีดวัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบ บี ต้อง **ฉีดให้ครบชุด จำนวน 3 เข็ม** เพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันเพียงพอขึ้นในร่างกาย

อาการของโรคไวรัสตับอักเสบ บี

อาการของโรคไวรัสตับอักเสบ บี แบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะเฉียบพลัน ผู้ป่วยจะเริ่มมีอาการภายใน 1-4 เดือนหลังติดเชื้อ ดังนี้

- อาการไข้ ตัวเหลือง ตาเหลือง ปวดท้องใต้ชายโครงขวา
- อาการอื่น ๆ ได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย
- ผู้ป่วยบางรายอาจมีอาการรุนแรง เกิดจากการที่เซลล์ตับถูกทำลายเป็นจำนวนมาก ในกรณีนี้อาจทำให้เกิดภาวะตับวายได้

อาการตับอักเสบระยะเฉียบพลันจะดีขึ้นใน 1-4 สัปดาห์

แต่หากผู้ป่วยไม่สามารถกำจัดเชื้อออกจากร่างกายได้หมด จะกลายเป็นผู้ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีเรื้อรัง

อาการของโรคไวรัสตับอักเสบ บี

2. ระยะเรื้อรัง แบ่งผู้ป่วยได้เป็น 2 กลุ่มคือ

พาหะ คือ ผู้ป่วยที่มีเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี ในร่างกายผู้ป่วย จะไม่มีอาการ แต่สามารถแพร่เชื้อสู่ผู้อื่นได้ ผลการตรวจเลือดพบค่าการทำงานของตับอยู่ในเกณฑ์ปกติ

ตับอักเสบ บี เรื้อรัง คือ ผู้ป่วยที่มีเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี ในร่างกายและตรวจเลือดพบค่าการทำงานของตับผิดปกติ หากไม่ได้รับการรักษา ผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบเรื้อรังอาจกลายเป็นโรคตับแข็ง หรือมะเร็งตับ แล้วเสียชีวิตในที่สุด

ผู้ป่วย ตับแข็ง มะเร็งตับ

การวินิจฉัยโรค ไวรัสตับอักเสบ บี

เจาะเลือดตรวจเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี

HBsAg
(แอนติเจนไวรัสตับอักเสบ บี)

ให้ผลบวก แปลว่า ผู้ป่วย กำลังมีเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี

Anti-HBS
(ภูมิคุ้มกันต่อ HBsAg)

ให้ผลบวก แปลว่า ผู้ป่วยมีภูมิคุ้มกันต่อเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี ภูมิคุ้มกันจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ป่วยได้รับการฉีดวัคซีน หรือเคยติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ และหายจากโรคแล้ว ดังนั้นผู้ป่วยที่มีภูมิคุ้มกันจึงไม่แพร่เชื้อให้ผู้อื่น และไม่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี อีก

ไวรัสตับอักเสบ บี รักษาได้หรือไม่ ?

1. ปัจจุบันโรคไวรัสตับอักเสบ บี สามารถรักษาได้
2. ยาที่ใช้ในการรักษาโรคไวรัสตับอักเสบ บี ปัจจุบันอยู่ในชุดสิทธิประโยชน์ สามารถรับยาได้ฟรี
3. การรักษาด้วยยาต้านไวรัสจะชะลอการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคไวรัสตับอักเสบ บี แต่ไม่หายขาด
4. ผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบ บี ควรได้รับการประเมินและแนะนำอย่างละเอียดก่อนรักษา ซึ่งรวมถึงภาวะของโรค โรคร่วม ข้อจำกัด หรือข้อห้ามในการใช้ยา การปฏิบัติตัว ค่าใช้จ่ายในการรักษา และการติดตามระยะยาว

การปฏิบัติตัวเมื่อติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี

หากมีการตรวจพบเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี แบบเฉียบพลัน ควรขอรับคำแนะนำจากแพทย์เกี่ยวกับการดูแลตัวเอง และระมัดระวังการแพร่เชื้อไปสู่คนใกล้ชิด โดยวิธีการปฏิบัติตัว หากมีเชื้ออยู่ในร่างกาย ทำได้ดังนี้

รับประทานยา และปฏิบัติ ตามคำแนะนำของแพทย์

หากตั้งครรภ์ ควรให้บุตรรับวัคซีน ป้องกันตับอักเสบ บี ตามที่แพทย์นัด อย่างเคร่งครัด

มีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย โดยการสวมถุงยางอนามัย

ไม่ดื่มสุรา หรือเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ทุกชนิด

งดบริจาคเลือด หากต้องรับ การผ่าตัด หรือทำฟัน ควรแจ้งให้แพทย์ทราบทุกครั้ง

บอกให้คนใกล้ชิดทราบ เพื่อ ฉีดวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบ บี

พักผ่อนให้เพียงพอ รับประทานอาหารสุก และสะอาด ออกกำลังกายสม่ำเสมอ

ไวรัสตับอักเสบ ซี คืออะไร ?

เกิดจาก

การติดเชื้อไวรัสชนิด ซี ซึ่งโรคที่พบได้บ่อยพอควร โดยเฉพาะในผู้ใช้สารเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น แต่ผู้ป่วยมักจะไม่ทราบมาก่อนว่ามีเชื้อนี้อยู่ในร่างกายจะทราบก็ต่อเมื่อไปตรวจร่างกายแล้วพบการทำงานของตับผิดปกติ และตรวจเลือดพบการติดเชื้อ

ช่องทางการติดต่อ

สามารถติดต่อกันทางเลือดการใช้เข็มร่วมกัน หรือเพศสัมพันธ์คล้ายกับไวรัสตับอักเสบ บี แต่ไม่สามารถติดต่อกันได้ทางการให้นมบุตร การจามหรือไอรดกัน การรับประทานอาหารหรือดื่มน้ำด้วยกัน และการใช้ถ้วยชามร่วมกัน

ไวรัสตับอักเสบ ซี ...น่ากลัวอย่างไร ?

เชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี เมื่อเข้าไปในร่างกายจะแบ่งตัวและอาศัยอยู่ในตับ ระยะแรกทำให้เกิดตับอักเสบเฉียบพลันซึ่งมักจะมีอาการไม่มาก ทำให้ผู้รับเชื้อไม่ทราบว่ามีตับอักเสบ

โดยประมาณเกือบ 8 % ของผู้ที่ได้รับเชื้อจะมีการติดเชื้อเรื้อรังและตามมาด้วยตับอักเสบแบบเรื้อรัง แบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่ค่อยมีอาการชัดเจน ผ่านไปประมาณ 10 - 30 ปี จึงเข้าสู่ระยะตับแข็ง และอีกสิบปีต่อมาจึงถึงระยะท้ายของโรคตับแข็ง เมื่อมีโรคตับแข็งเกิดขึ้นจะมีโอกาสเกิดมะเร็งตับได้ประมาณ 1 - 3 % ต่อปี (ใน 100 คนที่เป็นโรคตับแข็งจากไวรัสตับอักเสบ ซี ถ้าติดตามไป 1 ปี จะมี 3 คนเป็นมะเร็งตับ)

ไวรัสตับอักเสบ ซี มีหลายชนิด

ไวรัสตับอักเสบ ซี แบ่งออกเป็น 6 ชนิด ในประเทศไทยพบชนิดที่ 1 และ 3 พอ ๆ กัน คือชนิดละ 40 % รองลงไปจะเป็นชนิดที่ 2 ส่วนชนิดที่ 4, 5 และ 6 พบได้น้อย

ผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการตรวจว่าไวรัสตับอักเสบ ซี ที่เป็นนั้นเป็นชนิดอะไร เพื่อเป็นแนวทางในการรักษาโรคต่อไป เนื่องจากการรักษาไวรัสแต่ละชนิดนั้นมีความยากง่ายแตกต่างกัน

ไวรัสตับอักเสบ ซี

ตับอักเสบเฉียบพลัน หลังจากไวรัสตับอักเสบ ซี เข้าสู่ร่างกายแล้วจะทำให้เกิดการอักเสบของตับ แต่ส่วนมากผู้ป่วยจะไม่มีอาการ มีเพียงประมาณ 25 - 30 % ของผู้ป่วยจะมีอาการตัวเหลือง ตาเหลือง ที่เรียกว่าดีซ่าน ดังนั้นผู้ป่วยส่วนใหญ่จะไม่รู้ว่าตัวเองเกิดการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี แบบเฉียบพลัน

ตับอักเสบเรื้อรัง ผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี มากกว่า 60 % จะเกิดภาวะตับอักเสบเรื้อรัง ซึ่งในระยะแรก ผู้ป่วยมักจะไม่มีอาการจนเมื่อตับถูกทำลายไปมากพอควร หรือมีการอักเสบของตับมาก ผู้ป่วยจะมีอาการอ่อนเพลีย เบื่ออาหาร

ไวรัสตับอักเสบ ซี เรื้อรัง อันตรายอย่างไร ?

ตับแข็ง

ผู้ป่วยตับอักเสบเรื้อรังจากไวรัสตับอักเสบ ซี นั้น ตับจะมีอาการอักเสบ และถูกทำลายไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะกลายเป็นตับแข็ง ซึ่งถ้าเป็นมากแล้ว ผู้ป่วยจะมีอาการอ่อนเพลียมาก ดีซ่าน ท้องมาน และเกิดตับวายได้ในที่สุด

มะเร็งตับ

ผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบ ซี เรื้อรัง จะมีโอกาสเกิดมะเร็งตับได้มากกว่าคนปกติ และมีรายงานว่า ถ้าผู้ป่วยได้รับการรักษา ไวรัสตับอักเสบ ซี เรื้อรังอย่างถูกต้อง ก็สามารถลดโอกาสเกิดมะเร็งตับลงได้

ทราบได้อย่างไรว่าเป็นโรคไวรัสตับอักเสบ ซี

ไวรัสตับอักเสบ ซี เฉียบพลัน วินิจฉัยโดยการเจาะเลือดตรวจการทำงานของตับ พบว่ามีการอักเสบ และตรวจเลือดพบ anti-HCV หรือนับปริมาณไวรัสในเลือด บางรายที่ตรวจไม่เจอในระยะแรกอาจต้องตรวจซ้ำอีก 2-8 สัปดาห์

ตับอักเสบเรื้อรัง วินิจฉัยจากการพบการอักเสบของตับมากกว่า 6 เดือน ร่วมกับการตรวจพบไวรัสในกระแสเลือด

ผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี

ผู้ที่เคยได้รับเลือด และสารเลือด หรือผู้ที่ได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะ ก่อนปี พ.ศ. 2535 เนื่องจากยังไม่มีการตรวจหาเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี

ผู้ที่มีการฉีดสารเสพติดเข้าเส้นเลือด หรือผู้ที่ติดยาเสพติดใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน

การใช้ของส่วนตัวที่เปื้อนเลือดร่วมกัน เช่น มีดโกน หรือกรรไกรตัดเล็บ

ผู้ที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ผู้ติดเชื้อเอชไอวี

ผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี

ผู้ที่มีการสักตามตัว การใช้เข็มที่ติดเชื้อโรคสักผิวหนัง เจาะหู ฝังเข็ม

ผู้ที่มีประวัติมีเพศสัมพันธ์กับผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบ ซี เรื้อรัง

บุคลากรทางการแพทย์ที่ถูกเข็มติดเชื้อตำ

ผู้ที่มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย

ท่านป่วยเป็นโรค ไวรัสตับอักเสบ ซี หรือไม่ ?

หากท่านมีความเสี่ยง หรือสงสัยว่าอาจติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี ควรปรึกษาแพทย์เพื่อทำการตรวจ**คัดกรอง** หากพบว่าติดเชื้อจะได้รับการรักษาต่อไป

ผู้ที่เป็นพาหะ หรือติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี ควรให้ความสำคัญกับการป้องกันการเกิดภาวะตับอักเสบเรื้อรัง เพราะหากปล่อยไปถึงขั้นนั้นจะเสี่ยงกับอันตรายมากขึ้น และการรักษาก็ยุ่งยากมากขึ้นด้วยเช่นกัน

โรคไวรัสตับอักเสบ ซี รักษาอย่างไร ?

โรคไวรัสตับอักเสบ ซี สามารถรักษาหายได้ แต่ไวรัสตับอักเสบ ซี แต่ละชนิดมีโอกาสรักษาหายมากน้อยต่างกันต่างกัน

ยาที่ใช้ในการรักษา มีหลายชนิด เช่น การใช้ยาต้านไวรัสชนิดใหม่ ๆ ยาประเภทอินเตอร์เฟอรอน เป็นต้น

ยาที่ใช้ในการรักษาบางชนิด
อยู่ในชุดสิทธิประโยชน์ สามารถรับยาได้ฟรี

ผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบ ชี เรื่องที่ควรได้รับการรักษา

วิธีป้องกันการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี

โรคไวรัสตับอักเสบ ซี ยังไม่มีวัคซีนที่ใช้ป้องกันโรค ดังนั้นผู้ที่ไม่เคยติดเชื้อควรหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ได้แก่

- ห้ามใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน
- สวมถุงมือถ้าต้องสัมผัสเลือด
- ห้ามใช้มีดโกนหนวดแปรงสีฟันร่วมกัน
- ห้ามใช้อุปกรณ์ในการสักร่วมกัน
- ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์

การปฏิบัติตัว เมื่อติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี

งดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดอย่างเด็ดขาด

หากต้องรับประทานยา ควรปรึกษาแพทย์ว่าเป็นอันตรายต่อตับหรือไม่

ห้ามใช้เข็มฉีดยาร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะการใช้ยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น

ออกกำลังกายเบา ๆ ยกเว้นการออกกำลังกายชนิดที่ต้องหักโหมหรือตรากตรำทำงานหนัก

การปฏิบัติตัว เมื่อติดเชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี

ไม่ควรบริจาคเลือด อวัยวะ หรือน้ำอสุจิ

หลีกเลี่ยงการใช้ของมีคมร่วมกับผู้อื่น

รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์

ปฏิบัติตามที่แพทย์แนะนำ ไปตามนัดทุกครั้ง และรับประทานยาตามที่แพทย์สั่ง

ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง เมื่อมีเพศสัมพันธ์

HEPATITIS

ไวรัสตับอักเสบ

ตรวจเร็ว รักษาได้ ห่างไกลมะเร็งตับ

DDC 1422

สายด่วนกรมควบคุมโรค